

L'Escala: 50 Fulls d'Història

Centre d'Estudis Escalencs. *Fulls d'Història local*.
Servei de Publicacions de l'Ajuntament de l'Escala
núm. 50. L'Escala, 1995.

El mes de març d'enguany ha aparegut el número 50 dels *Fulls d'Història Local* gràcies a l'empenta del Centre d'Estudis Escalencs, de l'àrea de Cultura i l'Arxiu Municipal de l'Escala.

Aquesta presència continuada al llarg de més de sis anys d'una iniciativa que, des dels seus inicis, es traçà l'objectiu de conciliar la divulgació de la història amb la recuperació de la memòria popular conté elements de suficient interès com per aturar-nos a presentar una sèrie de reflexions.

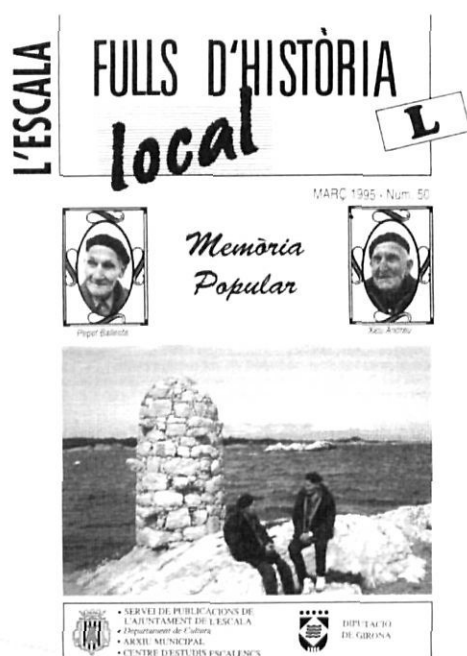
En primer lloc cal situar els *Fulls* escalencs en un context presidit per la voluntat dels ajuntaments democràtics d'acostar el coneixement de la història al conjunt de la ciutadania. En el cas de les comarques gironines han reeixit iniciatives que, tot i coincidir en l'objectiu central –recuperació de la història com a instrument d'enfortiment de la consciència històrica– s'han materialitzat de maneres molt diverses. Valgui l'exemple del Taller d'Història

de Maçanet de la Selva, el butlletí informatiu de l'Arxiu i el Museu de Sant Feliu de Guíxols, o les revistes impulsades des de Llagostera, Torroella o Castelló d'Empúries.

Ens estem referint, per tant, no a revistes de caire local dedicades a aplegar tota mena de notícies de la localitat –com serien els casos de *Proa* de Palamós, *Àncora* de Sant Feliu de Guíxols, *Llum i Guia* de Cassà de la Selva, enmig d'un llarg etcètera– sinó a aquelles publicacions periòdiques que a més de mantenir un elevat grau de continuïtat, complementen perfectament la tasca de les publicacions històriques de caire més erudit que s'impulsen des dels centres d'estudis tradicionals (Institut d'Estudis Gironins, Alt i Baix Empordanesos, de la Selva i la Garrotxa, etc.). Insisteixo en el seu caràcter de complementarietat, ja que tan necessàries són les *unes com les altres*.

Ens trobem, per tant, amb el fet que la recuperació de la memòria històrica s'està duent a terme, per una banda, des dels centres d'estudis –amb un contingut més erudit i d'un abast més limitat al món acadèmic– i, per l'altra, des de molts ajuntaments amb la voluntat inequívoca d'interessar aquells ciutadans que usualment tenen un interès conjuntural o poc continuat per la història del poble, o bé que no han trobat la manera o els mitjans d'expressar-lo. No cal dir que els *Fulls* escalencs, a l'igual d'altres iniciatives que hem comentat inicialment, estan portant a terme en aquest sentit una funció importantíssima.

Centrant-nos en el cas dels *Fulls* de l'Escala, és interessant remarcar que es tracta d'una actuació institucional en col·laboració amb el Centre d'Estudis Escalencs, i amb el suport de la Diputació de Girona. La seva continuïtat –més de sis anys i cinquanta números– s'ha de vincular tant a la tasca pacient i abnegada de Lurdes Boix i Pere Guanter, com al fet que s'ha sabut cercar la complicitat de ciutadans d'interessos i extrac-



ció social ben diversa. Si analitzem el contingut dels números apareguts veurem que sovint apareixen temes relacionats amb la recuperació de la memòria popular, les tradicions o els personatges significats en la vida escalenca.

És significatiu de remarcar que el fet que personatges com Víctor Català, el fotògraf Esquirol i altres siguin avui patrimoni de tots els escalencs és conseqüència del ressò assolit pels propis *Fulls* i per altres activitats connexes (exposicions, simposis) que s'han dut a terme. Paral·lelament, des dels *Fulls* s'ha sabut donar el protagonisme que mereixien la gent del mar, amb una parla i uns costums que anem perdent dia a dia. En aquest sentit, penso que s'han utilitzat molt sàviament les possibilitats que ofereix la denominada història oral, amb uns resultats excel·lents que hom constata en llegir els testimonis vius i populars dels pescadors escalencs.

Molts altres temes han passat per les pàgines dels *Fulls*; a remarcar els dedicats a Empúries, el cinema, els monuments, la guerra civil, i sobretot els «lletreros». En aquest número monogràfic, crec, s'hi resumeix adientment la funció que s'ha assolit des dels *Fulls*: recuperar de l'oblit un costum escalenc centenari i fer-ho a partir del protagonisme dels ciutadans que varen viure'l o en foren els seus principals actors. Val a dir també que la senzillesa de la presentació i disseny dels *Fulls* els fa més assumibles per als sectors més populars, que tendeixen a relacionar els productes de presentació més o menys luxosa amb continguts erudits i allunyats dels seus interessos.

Finalment, és de remarcar que l'èxit dels *Fulls* cal vincular-lo també al fet que els temes que s'han anat tractant han servit paral·lelament com a font de nodriment de l'Arxiu Municipal de l'Escala, veritable dipositarí institucional de la memòria col·lectiva de la vila. La complicitat entre l'Arxiu i els ciutadans ha permès traduir en realitats allò que s'explicitava de manera teòrica –recuperació del fons Esquirol, augment del fons d'història oral– i ha desvetllat en els escalencs l'estima per la pròpia història i, sobretot, una actitud decidida a preservar-la i enfortir-la.

Ramon Alberch

El dinamisme del teixit social

DD.AA., *La nostra vila. Maçanet de la Selva*.
Taller d'història de Maçanet de la Selva
Maçanet de la Selva, 1995. 752 pàg.

Pocs col·lectius de les nostres comarques presenten una trajectòria com la del Taller d'Història de Maçanet de la Selva. Han passat més de deu anys d'ençà la primera exposició de fotografies de masies del terme. Darrera aquella iniciativa, com escriví Joaquim M. Puigvert el 1988, hi havia la consciència d'uns canvis profunds en la vida del poble, el que l'historiador anglès Raphael Samuel ha anomenat sentiment de patriotisme local, lligat a una sensació de por a la pèrdua d'un passat, a la desaparició d'una cultura en el sentit ampli del mot, de retenir allò que se'n va.

En efecte, els canvis a Maçanet de la Selva havien estat substancials. Els 1.557 habitants del 1960 es passà a 2.479 el 1986, amb la conseqüent arri-

bada de forasters; l'abandonament dels masos i el creixement urbanístic del poble fou espectacular; es passà d'una economia agrícola a una d'industrial; la proximitat de la costa i les millores de les comunicacions (autopista) també el feren participar del turisme, etc.

Si el primer treball que sortí publicat del Taller d'història, *El nostre poble de pagès* (1988), inventariava veïnat per veïnat cada masia, el darrer aparegut i que avui ressenyem, *La nostra vila* (1995), se centra en els canvis en el nucli urbà, i més que no pas en els monuments de pedra, en els monuments de carn i ossos, els homes i dones, els veritables protagonistes de la història. *La nostra vila* se centra en la història contemporània del segle XX, amb referències a la centúria vuitcentista quan la memòria oral ho permet, perquè precisament la història oral ha estat la primera font d'informació emprada, seguida per la que proporcionen els documents familiars. Per a la història documental de períodes anteriors ja disposàvem del llibre de mossèn Jaume Marquès Casanovas, *Maçanet de la Selva* (1983).

L'esquema del llibre no segueix l'estructura convencional. En els primers capítols se segueix un criteri cronològic i més tard es passa a un altre de temàtic: l'església, les festes, les societats, l'ensenyament, els oficis i les associacions culturals. La redacció és fluida i entenedora, sense notes a peu de pàgina. Al final hi ha una breu bibliografia. Hauria estat interessant haver inclòs una

